

Natuur- en Vogelwacht
"De Alblasserwaard"

ONZE WAARD

HERFST 2023 www.nvwa.eu

1969

2023

BESTUUR

Voorzitter	<i>Ferry van Jaarsveld</i>	Papendrecht	voorzitter@nvwa.eu
Secretaris	<i>Pieter Bieren</i>	Arkel	secretaris@nvwa.eu
Penningmeester	<i>Sjoerd Veerman</i>	Alblasserdam	penningmeester@nvwa.eu
Bestuurslid	<i>Wim Hoogkamer</i>	Papendrecht	w.hoogkamer1@upcmail.nl
Bestuurslid	<i>Nel Welschen</i>	Dordrecht	nelwelschen@outlook.com
Bestuurslid	<i>Jopie Zwartbol</i>	Alblasserdam	Jzwartbol857@gmail.com
Bestuurslid	<i>Linda Manz</i>	Papendrecht	lindamanz1@hotmail.com

NVWA ONLINE

Website www.nvwa.eu
Mail info@nvwa.eu

INLEVERDATA KOPIJ

Winternummer 15 november 2023
Voorjaarsnummer 1 maart 2024
Zomernummer 1 juni 2024
Herfstnummer 1 september 2024

CONTRIBUTIES

Ledenadministratie: Aan- en afmeldingen van het lidmaatschap of adreswijzigingen doorgeven via ledenadministratie@nvwa.eu of schriftelijk via Postbus 171, 3350 AD Papendrecht.

De contributie per jaar is €17,50. Voor jeugdleden tot 18 jaar is dit € 7,50, over te maken op bankrekening NL60 INGB 0001 9974 31 ten name van Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, Papendrecht.

U kunt hier ook extra doneren.

De vereniging is een IVN afdeling. Voor €12,00 extra bent u ook IVN lid.

Voor alle andere betalingen aan de vereniging is betaalbankrekening NL85 RABO 0113 0630 83 NVWA te Papendrecht beschikbaar.

De vereniging is een ANBI instelling, RSIN: 803497180. Giften aan de NVWA zijn daarom voor de vereniging belastingvrij.

NATUUR- EN VOGELWACHT “DE ALBLASSERWAARD”

De vereniging heeft ten doel: *Het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap, de natuur en het milieu in de Alblasserwaard en het gezamenlijk beleven daarvan.*

Zij is opgericht op 25 november 1969 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40321641. Postbus 171 3350 AD Papendrecht.

Adres: Matenaweg 1, 3356 LS Papendrecht in het Streeknatuurcentrum.

COLOFON

‘Onze Waard’ is het vier keer per jaar verschijnende verenigingsblad.

Redactie: Tom Kalkman, Dick Markesteijn en Linda Manz.

Redactieadres: redactieonzewaard@nvwa.eu

Opmaak en drukkerij Vanderperk Groep

Oplage 625

Tekening voorkant Honingzwam door Piet van Meerkerk

INHOUD HERFST 2023

3 Van de voorzitter	7 Weidevogelwerkgroep	14 Word vogelaar vanuit je luie
4 Het zal maar gebeuren	herfst 2023: terugblik 2023	stoel
Planten- en Insecten werkgroep	10 Nachtvlinderen	16 Boerenwormkruid
5 Voor Knotploeg De Kievit is er	11 Een bijzondere vondst	18 Fotocollage
geen zomerstop	12 Broedseizoen Steenuilen	
6 Lezingen NVWA	Alblasserwaard 2023	

Van de voorzitter

De zomer is weer achter de rug. Als we kunnen spreken van een zomer. Regen, wind, onweer en hagel met hier en daar zon en een bedrukkend gevoel met hoge temperaturen. Ik denk dat dit zomers zullen worden waar we aan moeten wennen. Het ene jaar prachtig zomerweer en het jaar daarop een natte zomer.

Ook de natuur heeft niet stil gestaan deze zomer. Al het jonge grut is grootgebracht en wordt klaargestoomd om te vertrekken naar warmere oorden. De herfst staat ook voor de deur. Persoonlijk vind ik dit het mooiste seizoen van het jaar. De natuur ruikt anders en nieuwe trekgas-ten (onder de vogels) zijn van harte welkom. Ook doet de natuur langzaam een stapje terug. Ook de Natuur- en Vogelwacht moet een stapje terug doen dit jaar. De winter staat voor de deur en dan zal het bezoekersaantal ook teruglopen. De kosten voor ons centrum zullen daarentegen toenemen zoals stroom en gas.

Het bestuur is druk bezig met het uitzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het centrum. De stijgende kosten en het magere bezoek is iets waar we ons zorgen om

Openingstijden Streeknatuurcentrum

Het Streeknatuurcentrum is tot nader order
geopend op:
Zaterdagmiddag van 13:00 – 17:00 uur

Het bestuur

maken. Het centrum moet dan ook veranderen zodat het een bezoekerscentrum wordt waar mensen Onze Waard kunnen beleven. Of moeten we ons meer richten op excursies en cursussen in plaats van horeca?

Heeft u ook een idee, laat dat dan zeker weten. Het is tenslotte ons centrum.

Geniet van de herfst en laten we hopen dat het centrum zich deze herfst klaar kan maken voor een mooi nieuw en vruchtbaar seizoen net als de natuur om ons heen.

Met vriendelijke groet,
Ferry van Jaarsveld

Wollig gitje (foto: Bastiaan van de Wetering)

Het zal maar gebeuren...

Tekst en foto's Arie Nugteren

Mijn vrouw en ik maken graag een wandeling langs de rivier 'de Merwede'.

Zo ook die keer op een zonnige dag. We liepen langs de jachthaven en zagen op nog geen 20 meter afstand in het talud een vrij grote vlinder foerageren op de wilde peen. 't Was warempel de Koninginnepage, een vlinder die we in dit gebied niet eerder hadden gezien. Na een poosje genoten te hebben van dit bijzondere tafereel wandelden we verder richting ons huis, ongeveer zo'n 300 meter daar vandaan, nog nababbelend over dit bijzondere voorval. Thuisgekomen schonk mijn vrouw een lekker kopje koffie in. Ook genoten we van de vele vlinders die foerageerden op onze fors uitgegroeide vlinderstruik, zoals de Dagpauwoog, het Koolwitje, de Kleine vos, de Atalanta, de Distelvlinder en de vele bijtjes. Met ons fototoestel in de aanslag genoten we van het tweede kopje koffie. Plotseling gaf mijn vrouw een gillette om mij opmerkzaam te maken op een wel heel bijzondere gast, namelijk de Koninginnepage die we kort daarvoor bij de jachthaven hadden gezien.

Gelukkig kunnen we met de Sony Cyber-shot DSC-HX300 op een afstand van zo'n 3 meter het object 50 x dichterbij halen.

De Vlinderstruik in de tuin

De Koninginnepage

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

door Bram van Vliet

13 september heeft de PIWG de najaarsvergadering gehouden. De inleverdatum voor de kopij in dit nummer was toen al ruim gepasseerd, zodat hier de plannen voor de komende maanden niet gepresenteerd kunnen worden. Maar op de website (www.nvwa.eu) zijn ze wel te vinden bij de Activiteiten.

Vast staat wel dat we weer wekelijks een mossenavond

hebben in het Streeknatuurcentrum, meestal op dinsdagavond. We bekijken en bestuderen dan mossen die we van tevoren verzameld hebben, met behulp van binoculairs en een microscoop.

Wie een keer kennis wil maken met mossen is van harte welkom, het verplicht tot niets en er gaat wel een wereld voor je open. Informatie over data en tijd bij de coördinator: acvanvliet@hetnet.nl.

Voor Knotgroep de Kievit is er geen zomerstop

tekst Bert de Jong foto Eddy van Kriekingen

Voor de knotgroep bestaat er geen zomerstop. Op en rond ons complex is er altijd wat te doen.

De pomp en de waterinlaat voor het nat houden van de heemtuin werd gerenoveerd en ook wat achterstallig schilderwerk werd uitgevoerd.

De oproep van onze coördinator om mee te helpen om het Stambos vrij te maken van de exotische planten Springbalsemien en Japanse Duizendknoop heeft resultaat opgeleverd. Op een zaterdagochtend heeft een aantal mensen van de knotgroep geholpen om met twee bestuursleden en twee vrijwilligers uit de Papendrechtse politiek, het bos zo goed en kwaad als het kan op te schonen.

Vanaf 1 juli zijn we aan de zomersnoei begonnen. Voor de mensen die niet weten wat dat is, even een korte uitleg.

Nadat in de winter de volledige kruin van de wilg vrij gemaakt is van takken, begint die in het voorjaar weer uit te lopen. Ook komen er uitlopers aan de stam. Deze uitlopers halen we weg en de kroon van de wilg wordt opgeschoren. Hierdoor groeien er geen takken naar beneden en zijn er geen takken waar passerende wandelaars en verkeer last van kunnen hebben. Om de wilg er mooi uit te laten zien, werken we ook de achterkant van de wilg bij.

Alle takken die we afzagen worden natuurlijk netjes opgeruimd.

Op een van onze werkdagen was het schrikken geblazen. Nik Blom, onze coördinator werd niet lekker en heeft een poosje in het ziekenhuis moeten doorbrengen. Hij is nu weer thuis en over een paar weken hopen we hem weer in ons midden te hebben.

De zomersnoei is inmiddels klaar, maar nu gaan we ons

bezig houden met het onderhoud van de grienden in de Oostpolder in Papendrecht. Klussen die net als de zomersnoei geld opleveren waardoor we aan het eind van het jaar weer een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren aan de financiën van de hele vereniging. En ook moeten we nog een keer het Stambos nalopen om uitlopers van de Japanse Duizendknoop en Balsemien, die we de vorige keer gemist hebben, te verwijderen.

Nachtvlinder; Sergeant-Majoortje
(foto: Bastiaan van de Wetering)

Lezingen in het Streeknatuurcentrum van de NVWA

Op donderdagavonden in de maanden oktober en november 2023 vinden er weer lezingen plaats in het Streeknatuurcentrum van de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard aan de Matenaweg 1, 3356 LS Papendrecht. Aanvang lezingen 19:45 uur, inloop vanaf 19:30 uur. Toegangsprijs is € 2,50.

26 oktober, een lezing over de Biesbosch door boswachter Harm Blom

(N.B.: in het zomernummer stond 19 oktober vermeld, is dus gewijzigd!)

De Biesbosch is een uniek zoetwatergetijdengebied en daarmee uniek voor mens én dier. Ondanks de Delta werken is er nog steeds sprake van getijde en heel veel dieren zijn hiervan afhankelijk. Dat is al ruim 600 jaar zo! In de laatste 20 jaar is er veel landbouwgebied teruggegeven aan het water. Dit in het kader van Ruimte voor de Rivier, Natuurontwikkeling en kleiwinning. Daarmee is een grotendeels verdwenen schakel, het ondiepe intergetijdengebied, weer grotendeels terug in het Biesboschgebied. Het is geweldig om te zien hoe de natuur hierop is ingesprongen. Geef water de ruimte en topnatuur volgt vanzelf. Zeker in een Deltagebied zoals de Biesbosch.

Boswachter Harm Blom van Staatsbosbeheer neemt u tijdens de lezing mee in de rijke en gevarieerde wereld van de Biesboschnatuur. Het gebied is absoluut meer dan riet, water en wilgenbos. Niet alleen boven water maar zeker ook onder water.

Van rijkbloeiende stroomdalgraslanden tot de Visarend en van Bevers tot tienduizenden vissen! Het gebied is volop in ontwikkeling en je kan er fantastisch van genieten!

Op 16 november is er weer een varia-lezing verzorgd door leden van de vogelwerkgroep.

Onder andere Richard Slagboom, Rick Dekker, Edgar van Boheemen en Hendrik Jan van Dijk zullen verhalen uit het veld, resultaten van onderzoeken, een kleine quiz en diverse beelden tonen van alles wat hen het afgelopen jaar bezig heeft gehouden.

Het exacte programma wordt last minute bekend, verwacht worden 6-8 sprekers van elk 15-20 minuten. Het

belooft weer een boeiende en inspirerende avond te worden!"

Om alvast te noteren:
de lezingen die voor 2024 op de planning staan:

18 januari 2024:

Natuurtuinen door Leen den Ouden

15 februari 2024:

Wadvogels van de toendra tot aan Zuid-Afrika door Albert de Jong

27 maart 2024:

Ledenvergadering met na de pauze een presentatie (onderwerp komt in het winternummer)

18 april 2024:

Grutto's door Astrid Kant.

Herfst 2023 Weidevogelwerkgroep: een terugblik op het weidevogelseizoen 2023

tekst André Hornstra, foto's Ad Kraaijeveld

Het weidevogelseizoen 2023 ligt inmiddels achter ons. De legselresultaten zijn door alle vrijwilligers ingevoerd in de landelijke weidevogeldatabase. Kortom, het is tijd om de balans op te maken en terug te kijken op het weidevogelseizoen van 2023.

Resultaten 2023

Dit jaar bestond de weidevogelwerkgroep uit 46 actieve vrijwilligers (+ 4,5% t.o.v. 2022). Met alle vrijwilligers bij elkaar hebben we dit voorjaar 1675 nesten gevonden en gemarkeerd in de Alblasserwaard (-13% t.o.v. 2022). Daarnaast hebben een aantal van onze vrijwilligers meegeholpen op boerenbedrijven in de Vijfheerenlanden. Ook daar zijn nog eens ca. 200 nesten van weidevogels gevonden en gemarkeerd.

Ik zoom even in op de 1675 gevonden en gemarkeerde legfels in de Alblasserwaard (zie ook overzicht). De zogenoemde "big five" (Kievit 963 nesten, Grutto 377 nesten, Scholekster 122 nesten, Tureluur 93 nesten en Slobeend 27 nesten) nam het leeuwendeel van de nesten (ruim 94,4%) voor zijn rekening.

Een Gruttokuiken happend naar insecten

Van 3 soorten uit de "big five" nam het aantal gevonden legfels af t.o.v. het jaar 2022 (Kievit -22,6%, Scholekster -3,2%, Tureluur -5,1%). Vooral de afname van de Kievit baart ons zorgen. Er werden 281 minder legfels van de Kievit gevonden. Ik heb er niet echt een goede

verklaring voor. Wat me wel opviel is dat veel maïspcelen waren ingezaaid met groenbemester. Daar waar de groenbemester in maart al flink was opgekomen lieten de Kieviten de percelen vaak links liggen. Ook vermoed ik dat er minder Kieviten een vervolglegsel nodig hadden. Simpelweg omdat ze succesvol waren met het eerste legsel. Door het natte weer in april en mei was er voldoende voedselaanbod en meer rust in het weiland omdat er minder werd gemaaid. Dit zou een hele positieve reden zijn voor het afnemen van de legfels van de Kievit.

Van 2 soorten uit de "big five" nam het aantal gevonden legfels toe. Het aantal gevonden legfels van de Grutto nam toe met 3,8%. De Slobeend scoorde na de ruime plus van vorig jaar (31,6%) wederom een plus (+ 8%).

Het goed verborgen nest van een Slobeend

De Tureluur scoorde voor het 3e opvolgende jaar een min (vorig jaar -2,97%). Nu -5,1%. De Slobeend, opvallend genoeg, scoorde voor het 3e opvolgende jaar een flinke plus (2 jaar geleden +150%, vorig jaar +31,6%). Het geconstateerde herstel van de Slobeend zet dus duidelijk door.

Opvallend is ook de opmars van de Krakeend. Die scoorde vorig jaar een plus van 33,3% ten opzichte van 2021. Ten opzichte van vorig jaar scoort de Krakeend nu een plus van 56,25%.

Gelukkig werden er weer meer nesten van de Wilde Eend gevonden. Vorig jaar nam het aantal gevonden legsels t.o.v. 2021 af met maar liefst 54%. We vonden dat zorgwekkend. In 2023 liet de Wilde Eend een krachtig herstel zien. Hij noteerde een plus van 114,2%!

Net als vorig jaar bevonden zich veel van de gevonden Slobeend-legsels in de nabijheid van een plasdras-perceel.

De Kleine Plevier deed het vorig jaar rustig aan met 2 gevonden legsels. In 2023 konden er weer 5 legsels worden genoteerd.

Al die gevonden legsels is een mooi resultaat. Wat is er van terecht gekomen? Van 1433 nesten is het eindresultaat bekend. 84,37% van de nesten is uitgekomen. 15,63% van de nesten helaas niet. De hoofdoorzaak van de niet uitgekomen nesten is predatie (63,8%). Een opvallende 2e oorzaak blijkt het verlaten van het nest door de ouder-vogel te zijn (23,7%).

Wat ik niet onvermeld wil laten: Op 5 mei jongstleden had vrijwilliger Ad Kraaijeveld een mooie waarneming. Als weidevogelvrijwilliger maak je het bijna ieder jaar wel een keer mee: een marter-alarm van een groepje Grutto's. Er loopt dan een marterachtige (Wezel, Hermelijn, Bunzing, Steenmarter of iets dergelijks) door het broedgebied van de Grutto. De Grutto's gaan er dan massaal alarmerend boven hangen. Het meemaken is één ding. Het ook nog kunnen vastleggen is een tweede. Het lukte Ad. Het leverde prachtige plaatjes op. Zie bijgaande foto's.

Een Hermelijn, de veroorzaker van het alarm

Marteralarm door Grutto's

Legsels per soort

Selectie - 2023, groep: ZH01 Weidevogelgroep Alblaswaard

Soort	Totaal	Bekend	Uit	Niet uit	% uit	Pred.	Bew.	Werk.	Verl.	Ov.	Onb.
Canadese gans	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Eend onbekend	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Graspieper	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
Gauwe gans	2	2	1	1	50.00	0	0	0	1	0	0
Grutto	377	306	273	33	89.22	19	3	1	10	0	0
Kievit	963	867	719	148	82.93	101	0	5	35	0	7
Kleine plevier	5	4	4	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Knobbelzwaan	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
Krakeend	25	17	16	1	94.12	0	0	1	0	0	0
Kuifeend	3	1	0	1	0.00	1	0	0	0	0	0
Meerkoet	3	3	3	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Onbekende soort	1	1	0	1	0.00	0	0	0	0	0	1
Scholekster	122	103	82	21	79.61	13	4	0	2	0	2
Slobeend	27	21	15	6	71.43	3	0	1	2	0	0
Tureluur	93	65	58	7	89.23	4	0	1	2	0	0
Visdief	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
Waterhoen	1	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Wilde eend	45	39	34	5	87.18	2	0	1	1	0	1
Wintertaling	1	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0
Zomertaling	2	1	1	0	100.00	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	1675	1433	1209	224	84.37	143	7	10	53	0	11
% van bekend resultaat			84.37	15.63		9.98	0.49	0.70	3.70	0.00	0.77

Aantal: 20

Al met al hebben we weer een prachtig weidevogelseizoen beleefd. Met een mooie opkomst van 25 vrijwilligers van de weidevogelwerkgroep hebben we het seizoen op de slotavond op 4 juli j.l. afgesloten onder het genot van een hapje en een drankje. Er werden 2 leerzame presentaties gegeven. Zo nam Arie Andeweg ons mee in de wereld van de predatoren. Jan van der Eijk en

Tom Kortleve lieten zien wat er mogelijk is als je legsels gaat zoeken met behulp van een drone. Daarnaast werden de vindsters van de eerste legsels van het seizoen 2023 in het zonnetje gezet. Zij ontvingen de gebruikelijke oorkonde en een bos bloemen. Op de bijgevoegde foto van links naar rechts: Hennie Roest, Teuni Roest, Jan Verschoor, Jan van der Eijk en Ad Kraaijeveld.

De Slotavond met de vindsters van de eerste legsels (foto André Hornbach)

Nachtvlinderen

tekst en foto's Bram van Vliet

Vrijdagavond 1 september verzamelde zich een 15-tal mensen achter het Streeknatuurcentrum van de NVWA. Ze kwamen voor de nachtvlinderavond van de Planten- en insectenwerkgroep.

Het witte laken was opgezet en de lamp aangestoken, de schemer viel en de spanning steeg. Gaan we wat zien en wat gaan we zien? Aanvankelijk wat kleine insecten, muggen en dergelijke, maar al snel kwamen de eerste nachtvlinders. Mobieltjes kwamen tevoorschijn, foto's werden gemaakt en met behulp van de app Obsidentify kon in veel gevallen de naam worden vastgesteld.

Er zijn nogal wat 'saaie' soorten met bruinige kleuren, maar er zitten ook juweeltjes tussen, zoals de Vuursteenvlinder en het Goudvenstertje. Bij elkaar werden minimaal twintig soorten waargenomen, maar een aantal kleine soorten is ongetwijfeld over het hoofd gezien.

De PIWG kijkt terug op een geslaagde avond, de deelnemers gingen tegen middernacht tevreden naar huis.

Vuursteenvlinder

Bruine sikkelluil

Goudvenstertje

Buxusmot

Een bijzondere vondst

tekst Bram van Vliet, foto's Iko Jonker

In juli kreeg ik een telefoontje van de heer Iko Jonker uit Papendrecht, met de mededeling dat hij een bijzondere vondst in zijn tuin had gedaan: de rups van de Teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*). Een bijzonder dier, met een oog dat je 'aanstaart', maar niet heus. Het is een vlek op de huid van de rups, die aanvallers ongetwijfeld schrik aan zal jagen.

De waardplant (dat is de plant waar de rups van leeft) is vanzelfsprekend de Teunisbloem, maar hij lust ook Wilgenroosjes, Basterdwederiken en Kattenstaart.

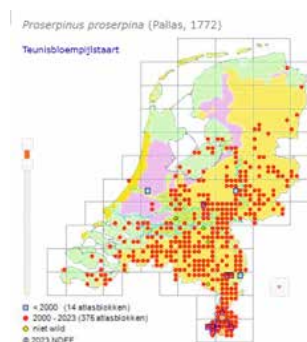
In de Alblasserwaard zijn er drie waarnemingen van de rups, allen in dit jaar.

De vlinder is voor het eerst in 1996 in Limburg gesignaleerd en breidt zich steeds meer uit, waarschijnlijk mede door de klimaatverandering.

Zoals op het verspreidingskaartje te zien is, komen de meeste waarnemingen uit Zuid-Limburg, en verder bijna alleen in de zuidoostelijke helft van ons land.

Een leuke vondst dus. Dhr. Jonker heeft hem in zijn tuin weer 'losgelaten' en hopelijk is er ook een prachtige Teunisbloempijlstaart uit voortgekomen.

Waarnemingen
Teunisbloempijlstaart

De rups van de
Teunisbloempijlstaart

Teunisbloempijlstaartvlinder
(bron: Waarnemingen.nl)

De ringer neemt de gegevens op

Broedseizoen Steenuilen in Alblasserwaard 2023

tekst en foto's Pieter Klootsema

Nadat we als Steenuilwerkgroep de laatste wintercontrole hadden uitgevoerd zijn we 2 avonden op stap geweest om nieuwe territoriums van Steenuilen in de witte vlekken van de Alblasserwaard te vinden en februari en begin maart is dan de beste tijd. Dit doen we dan door op goede locaties het geluid van een roepende Steenuil te laten klinken in hoop dat ze zullen reageren en zo hun locatie prijsgeven. Jammer genoeg leverde dit evenals afgelopen jaar geen nieuwe locaties op. Om toch te proberen meer territoriums te vinden in de Alblasserwaard, waar we eventueel nieuwe kasten kunnen plaatsen, hebben we besloten om tijdens de voorjaarsvergadering van de vogelwerkgroep een beroep te doen op de leden. Vraag was om dit voorjaar extra te gaan zoeken naar Steenuil locaties en deze informatie met ons te delen. Hiermee zijn diverse mensen aan de slag gegaan, wat nuttige extra informatie opleverde. En al was de opmerking van één van hen na de zoektochten, dat een nul telling ook een telling is, zeker waar, maar niet één waar wij op hopen. Op 24 april zijn we begonnen

met het controleren van de Steenuil kasten die vorige jaar een broedgeval opleverden en op 2, 5 en 8 mei de rest van de 35 kasten die we dit jaar op onze lijst hebben staan. Na de laatste datum hadden we in 11 kasten een broedgeval en 1 broedgeval zat net als vorig jaar in een appelboom. Totaal telden we 37 eieren en hierover waren we best wel tevreden, al moesten we concluderen dat net als in 2022 er 4 kasten waren die na jaren een broedgeval opgeleverd te hebben, nu niet bezet waren. Blijkbaar waren deze territoriums verlaten of broeden ze op een andere plek. Bij 2 territoriums bleek dit na deze rondes ook het geval te zijn. Want in 2 kasten die vorig jaar leeg waren in deze territoriums troffen we nu een broedend vrouwtje aan in een andere kast, elk zo'n 100 á 200 meter van de oude kast. In de Steenuil en Kerkuil onderzoekwereld wordt veel gediscussieerd over het toenemen van de Boommarter, omdat deze steeds vaker in verband wordt gebracht met het roven van de eieren uit de kasten. En ook tijdens *Beleef de Lente* is deze rover steeds vaker terug te zien op de

filmbeelden. Dachten wij nog naïef: “dat zal wel alleen in het oosten van ons land gebeuren,” de laatste jaren zien wij ook steeds vaker dat dit mooie zoogdier ook de Alblasserwaard aan het veroveren is. Nadat we een vrijwel zekere marteractie bij een Kerkuil kast vonden, hebben we nu ook bij een Steenuilkast in 2021 en 2023 een leeggeroofde kast gevonden. Bij de 1ste controle 4 eieren [2021] en 3 [2023] eieren en bij de 2de controle helemaal brandschoon, zelfs geen eierschaal te vinden. Deze kast gaan we in het najaar vervangen door een martervrije kast in de hoop de Boommarter te slim af te zijn. Behalve dat een Boommarter het nest komt verstoren kunnen ook andere vogels een Steenuilkast onbruikbaar maken door deze te kraken en de Spreeuw is hier een meester in. In 4 gevallen vonden we dus geen broedsel van een Steenuil, maar een nest met jonge Spreeuwen. Dit kwam aan het licht tijdens de 1ste of 2de controle ronde toen we gingen kijken hoeveel jongen [of pullen] de broedsels hebben opgebracht. En ditmaal was het even slikken, want van de 37 eieren waren maar 19 uitgebroed. Bij 3 nestkasten waren de 11 eieren niet bevrucht en al zat het vrouwtje de rest van haar leven op de eieren. Tevens vonden we 4 eieren niet meer terug, dus bij de ringronde konden we maar 19 jongen voorzien van een ring. Wat een mager resultaat voor 2023 opleverde. Ook treurig was dat één jong uit de nest van de appelboom was aangevallen door een Ekster en hierbij het leven liet. Bij de 4de controle ronde bleken op 2 na alle jongen uitgevlogen en op zoek te zijn naar een eigen territorium. Hopelijk nemen ze bezit van één van onze kasten zodat we ze het volgende seizoen weer terugvinden, al dan niet met partner en een nest vol met eieren.

Na het ringen nog even een foto voor het archief

Na het ringen zoeken de jongen snel een donkere plek op

Word vogelaar vanuit je luie stoel!

tekst: Bart Jan van Dijk

De echte doorgewinterde vogelaar zal deze ontwikkelingen met lede ogen aanzien: je hoeft maar een app te installeren op je telefoon en die doet het 'moeilijke' werk voor je. De moderne app kan aan de hand van een foto de vogelsoort detecteren, bijvoorbeeld ObsIdentify. Een andere app kan aan de hand van het opgenomen geluid de vogelsoort detecteren, bijvoorbeeld BirdNET. Vroeger liep men met een opschrijfboekje en potlood rond (ja, een potlood schrijft altijd ook bij vochtig weer). Niets van dat alles is nu meer nodig, we turen alleen maar op onze telefoon en we missen vervolgens wat er achter ons rondvliegt.

Natuurlijk kun je van al die automatische programma's van alles vinden: de betrouwbaarheid laat nog wat te wensen over. Het is de gemakkelijke weg; je hoeft er bijna niets meer voor te doen.

Aan de andere kant is het ook een goede ontwikkeling. Het kan de nieuwsgierigheid opwekken bij sommige mensen die anders de interesse al snel zijn verloren.

Nu gaat dit artikel in eerste instantie niet over deze moderne apps. Ik vind het scheidsvlak tussen technologie en de buitenwereld fascinerend. Want, hoe zou het zijn als we automatische BMP (broedvogelmonitoring) gebieden konden inventariseren met technologie? Of een nauwkeurige trektelling kunnen doen van de voorjaars-trek én de najaarstrek?

De nauwkeurigheid van de determinatie van sommige leden van onze vereniging is echt bewonderenswaardig. Alleen, die menselijke capaciteit is maar beperkt beschikbaar. De tijd dat de tellers niet aanwezig zijn in een gebied, is er dus geen telling en weet men dus niet welke vogels er aanwezig waren. Ik denk dat technologie de komende jaren een stormachtige ontwikkeling gaat doormaken.

Op korte termijn zie je dit al gebeuren. We tellen nesten van reigers al met drones. En die nesten worden notabene ook al automatisch herkend door software. Hoezo handmatig met een potlood de nesten markeren? Dat is echt verleden tijd.

In dit artikel wil ik het hebben over een stukje techniek in combinatie met vogelgeluidherkennings-software.

Vraag je je ook weleens af welke vogelsoorten er allemaal je tuin bezoeken? Met een kleine computer en een microfoon kun je de hele dag het geluid in je tuin opnemen. Een stukje software, BirdNET-Pi, herkent daarin

BirdNET-Pi waarnemingen

BirdNET-pi Statistiek

Birdweather.com

de vogeldeuntjes en toont je handige statistieken vanaf wanneer welke vogels te horen zijn. Het belangrijkste voordeel is dat BirdNET-Pi continu luistert, waardoor je met het programma de hele tijd vogelgeluiden kunt laten herkennen.

Een Raspberry Pi is een kleine computer, waarop je je eigen software kan laten draaien. Je kan er gemakkelijk sensoren of motortjes op aansluiten. Om deze eigenschap wordt een Raspberry Pi vaak gebruikt op scholen om leerlingen meer te laten leren over programmeren. Het wordt ook vaak gebruikt door hobbyisten voor hun eigen projecten.

Eén van die projecten is dus BirdNET-Pi. Birdnet (zonder pi) is een app voor Android en iOS die vogelsoorten kan onderscheiden aan de hand van geluidsopnames. Onder de motorkap draait een stukje speciale software (neuraal netwerk) van de onderzoekers van de Cornell-universiteit (uit het Amerikaanse Ithaca, New York) en de Chemnitz universiteit (uit Chemnitz, Duitsland). Deze software is getraind op het herkennen van geluiden van drieduizend vogelsoorten wereldwijd. Je neemt enkele seconden van het deuntje op je mobieltje op, de app analyseert die vervolgens en benoemt daarna de vogels waarvan het geluid het meeste op lijkt.

Iemand van die universiteiten heeft een versie van BirdNET gemaakt die op een Raspberry Pi werkt. Deze software luistert continu naar het geluid van een externe microfoon en herkent daarin de vogelgeluiden.

Een ander voordeel is dat BirdNET-Pi zijn analyses volledig zelfstandig doet, terwijl een app elke audio-opname naar het internet moet doorsturen om daar de analyse uit te voeren. Je zou dus een Raspberry Pi met BirdNET-Pi op een plaats zonder netwerktoegang kunnen installeren en na een dag de opgeslagen detecties kunnen raadplegen. Met een powerbank is het ook mogelijk om BirdNET-Pi te gebruiken in locaties waar geen stroom beschikbaar is. Natuurlijk moet je dan wel steeds de powerbank opladen.

Er is ook een mogelijkheid om de gedetecteerde vogels naar een centraal punt te leiden (<https://app.birdweather.com/>). Op deze manier kan je op elke plek waar je wilt, de resultaten inzien van je eigen 'vogelgeluiden' installatie.

Installatie

Als je een beetje handig bent met computers staan er op het internet voldoende handleidingen waarmee je kan beginnen. De programmeur van BirdNET-Pi heeft het de gebruikers heel gemakkelijk gemaakt, want de installatie gaat grotendeels automatisch. Voor de installatie verwijs ik naar de installatiehandleidingen op internet zoals vermeld aan het eind van dit artikel.

De spullen

Natuurlijk moet je wel wat spulletjes kopen (de hardware). Ten eerste een complete startersset van een Raspberry Pi, wat best een uitdaging is omdat er veel leveringsproblemen zijn. En een microfoon, via USB. Eventueel nog een waterdicht omhulsel waar je de spullen in monteert. Op internet is veel te vinden over waar je dit kan kopen.

Natuurlijk is bovenstaande beschrijving en installatie niet voor iedereen weggelegd. Het moet je interesse hebben. De jeugd groeit tegenwoordig op met vele digitale technieken. Iedereen heeft al een smartphone waarmee men de herkenning van vogels, planten en andere natuur zich al heel snel eigen kan maken. Hopelijk heb ik wat interesse opgewekt met alle mogelijkheden die er nu al zijn. Ik denk dat dit nog maar het begin is van deze ontwikkelingen.

Referenties:

<https://birdnetpi.com/>

<https://id.nl/zekerheid-en-gemak/veilig-online/beveiligingssoftware/vogelgeluiden-herkennen-met-raspberry-pi-dit-heb-je-nodig>

Raspberry Pi Startersset

Boerenwormkruid

tekst en tekening Bram van Vliet

Boerenwormkruid

Als dit nummer van Onze Waard verschijnt is Boerenwormkruid nog wel in bloei te vinden (De aquarel is van begin oktober).

Boerenwormkruid is een algemene plant in de Alblasserwaard. Het verspreidingskaartje voor de Alblasserwaard (op basis van vierkante kilometers) is waarschijnlijk een onderschatting, in het 'lege' midden van de Waard worden minder waarnemingen gedaan.

Verspreidingskaartje in de Alblasserwaard

Op het verspreidingskaartje van heel Nederland (op basis van hokken van 5 x 5 km) blijkt dat Boerenwormkruid eigenlijk overal voor komt.

Het landelijke verspreidingskaartje

De wetenschappelijke naam is *Tanacetum vulgare*.

Tanacetum

Voor de naam *Tanacetum* zijn twee verklaringen: het kan langdurig of onsterfelijk betekenen, dat slaat er op dat de plant langdurig bloeit of zijn geur langdurig be-

houdt. Het zou ook afgeleid kunnen zijn van een woord dat lintworm betekent. Boerenwormkruid werd vroeger namelijk gebruikt om (lint)wormen te verdrijven, omdat het een stof bevat die giftig is. Daarom wordt het tegenwoordig niet meer toegepast. Vee mijdt de plant ook vanwege de giftigheid.

Vulgare betekent gewoon (denk aan vulgair, dat tegenwoordig een ongunstige lading heeft).

Boerenwormkruid hoort bij de familie van samengesteldbloemigen of composieten. Elk bloemetje is een samenstelsel van vele buisbloemetjes, net als het gele hartje van het Madeliefje. Alleen heeft het Madeliefje nog witte lintbloemen, maar die ontbreken helemaal bij het Boerenwormkruid.

In het Kruidboek van Dodonaeus (1583) wordt de plant al vermeld als Wormencruijdt, maar ook als Reijnvaer. De bladeren doen wat aan een varen (vaer) denken.

Een citaat:

“Kracht ende werckine. Het Saet van dit Cruijdt wordt van het ghemeyn volck tegen de wormen des buycks / soo wel de lange als de ronde gebruyckt: want het jaeght die uyt ende dootse / in wat manieren dat het inghenomen wordt.”

Tal van insecten maken gebruik van Boerenwormkruid. Er is zelfs een bij die gespecialiseerd is op Boerenwormkruid: de Wormkruidbij. Hij komt vooral voor op de zandgronden, maar breidt zich uit naar het westen. In de Alblassemwaard is er een klein aantal waarnemingen, maar die zijn (nog) niet gevalideerd, dat wil zeggen dat een deskundige de waarneming als juist heeft bevestigd.

(foto: Rick Dekker)

VISSER
HOVENIERS
BETRIJFDE • VENDE • ONTWERPEN

Const. Huygenslaan 6 | 3351 XC PAPENDRECHT
T: 078-6157889 | F: 078-6429661 | G: 06-53257066
www.visserhoveniers.nl

landwinkel
De Fruitheerlijkheid

Proef het landleven!

Kerkbuurt 56 Papendrecht tel. 078-6440599 openingstijden ma. t/m do. 13.30 uur-17.30 uur vrijdag 8.30 uur-20.00 uur zaterdag 8.00 uur-17.00 uur	FRUIT veel fruit uit eigen boomgaard AARDAPPELEN EN GROENTEN ook biologische groenten GESCHENKPAKKETTEN STREEKPRODUCTEN ‘Heerlijkheid van Papendrecht’ Jam, sap, saus van fruit uit eigen boomgaard
--	--

www.fruitheerlijkheid.nl

Kervelgitje (foto: Bastiaan van de Wetering)

Kolibrievlinder (foto: Bastiaan van de Wetering)

Gewone pendelvlieg (foto: Bastiaan van de Wetering)

Kegelbijvlieg (foto: Bastiaan van de Wetering)

**BRUILOFTEN
VERGADERINGEN
EVENEMENTEN**

Goed geregeld!

WWW.TILGROEP.NL

VERZEKERD VAN DYNAMIEK

Iedere dag staat in het teken van waardevolle dingen
doen voor onze klanten. Simpelweg echt relevant willen zijn,
vanuit passie en talent voor ons vak, dat is L&B.

www.lb.nl

Solide en gedegen

aanpakken en uitvoeren van:

- het bouw- en woonrijp maken van (bedrijfs)terreinen
- grond-, straat- en rioleringswerken
- groen- en bodemsaneringswerken
- alle voorkomende sloopwerken

**GS DE GROOT & SCHAGEN
AANNEMINGSBEDRIJF B.V.**

Lelystraat 101 3364 AH Sliedrecht
 ☎ (0184) 41 62 33 ☎ (0184) 41 88 79 🌐 www.degrootschagen.nl

**Zand, grind of
grond nodig?**

Directe levering los gestort of in Big-Bag.

Openingstijden:
maandag t/m vrijdag
7.00 uur tot 17.00 uur
zaterdag
8.00 uur tot 12.00 uur.

Bij Van Vliet Sliedrecht bent u
aan het juiste adres voor levering
van zand, grind, mijnsteen en
tuingrond. Voor verhardingen
leveren wij diverse soorten
granulaat. Ook kunt u bij ons
uw grond, puin- en tuinafval
inleveren. Bestellen via de website
en telefonisch.

www.vanvliet-sliedrecht.nl

Industrieweg 27
3361 HJ Sliedrecht
 T 0184 415 501
 E info@vanvliet-sliedrecht.nl

VAN VLIET
SLIEDRECHT

NVWA AL 54 JAAR BEHARTIGER VAN DE NATUUR IN DE ALBLASSERWAARD

Dit magazine is gedrukt op papier dat op verantwoorde manier voor mens en milieu is geproduceerd.

